

Portrætter af frivillige

Anki van Dassen

Den Gamle By har frivillige i alle aldre, med vidt forskellig baggrund og mere end 20 forskellige funktioner. De fleste møder museets gæster som værter og formidlere i huse og gader. En del arbejder bag facaden med arkivering og registrering, og en betydelig gruppe bidrager med særlig ekspertviden inden for et bestemt fag. Uanset alder, baggrund og funktion har alle en glæde og stolthed ved arbejdet som frivillig på museet. Den Gamle By havde ikke været den samme uden denne mangfoldige og store personalegruppe af frivillige. Men hvad tænker de selv om deres frivillige arbejde på museet? Hvem er de? Hvorfor har de valgt at søge netop Den Gamle By? Hvilke forventninger og ambitioner har de? Og lever Den Gamle By op til deres forventninger? I denne artikel går frivilligkoordinator Anki van Dassen tæt på syv frivillige, der fortæller om, hvad Den Gamle By betyder for dem.

Cathrine Frederiksen, 23 år, studerende og frivillig i museumsfaglig afdeling

Cathrine læser til daglig middelalder- og renæssancearkæologi og følte for et par år siden, at der skulle ske noget ud over studierne. Noget andet at engagere sig i – og det måtte gerne være i museumsverdenen. Hun havde netop hørt om Den Gamle Bys demenstilbud og fik lyst til at engagere sig her. Men det kom til at gå anderledes. For Cathrine fik tilbud om at være med til research i forbindelse med udstillingen Aarhus Fortæller, en udstilling om Aarhus bys historie. "Det var alletiders. Ja, det har faktisk overgået mine forventninger, for dengang jeg søgte om at blive frivillig i Den Gamle By, havde jeg slet ingen anelse om, at jeg kunne komme til at arbejde med den nye

"Jeg er frivillig, fordi det er sjovt og hyggeligt at 'nørde' lokalhistorie med andre 'nørder', og fordi man møder en masse nye mennesker." Flere og flere unge mennesker – især studerende – bliver frivillige i Den Gamle By.

udstilling og lokalhistorien. Og jeg har netop altid interesseret mig for lokalhistorie."

Siden 2016 har Cathrine været med til at researche, registrere genstande, indsamle og udvælge fotos, skrive udstillingstekster til Aarhus Fortæller, datere film og meget andet. En sådan frivillig indsats bag facaden betyder, at museet kan skabe mere og bedre formidling. "Jeg er altid glad, når jeg tager hjem fra en dag i Den Gamle By, fordi man snakker rigtig godt sammen og hygger sig på det kontor, hvor jeg sidder. Det bliver et afbræk fra en til tider stressende hverdag med eksaminer, samtidig med at jeg jo også får værdifuld erhvervserfaring."

Poul Boye Larsen, 91 år og frivillig på Besættelsesmuseet

"Jeg har altid været frivillig. Lige siden min barndom på mine forældres gård på Langeland har jeg oplevet, hvad frivillighed, hjælpsomhed og samarbejde betyder. Det at skabe fællesskaber – det har jeg altid arbejdet for. "Som 13-årig fik Poul besættelsetidens rædsler tæt ind på livet. Hans fodboldtræner var blevet skudt ved grænsen den 9. april 1940 i ildkampe mod tyskerne. Den unge Poul besluttede sig herefter for at vie sit liv til det danske forsvar. Som 17-årig blev han aktiv i modstandsbevægelsen, siden var han udstationeret med Den Danske Brigade i Tyskland, han har været befalingsmand ved Jydsk Telegrafregiment og initiativtager til Telegrafregimenternes soldaterforening. Poul har været 48 år i hjemmeværnet og hele sit

liv været frivillig i talrige organisationer og foreninger. I dag nyder både Veteranhjemmet i Brabrand og Besættelsesmuseet godt af Pouls frivillige indsats.

På Besættelsesmuseet møder Poul gæsterne i rollen som vært og formidler. Da Poul er Danmarks ældste veteran og en af de få, der har oplevet krigen som barn og ung, har han noget helt særligt at bidrage med; ”Jeg har oplevelserne fra besættelsestiden tæt på. Historielærere er gode til at tage deres elever med på Besættelsesmuseet, og de får at vide, hvordan det

var at kæmpe mod den uretfærdighed, om koncentrationslejre, om Gestapo og om stikkere. Det er så interessant at tale med mennesker, ramme deres interesser. For nylig var jeg ude på en specialskole for handicappede børn og fortælle dem om krigen. De var de sødeste, mest interesserede elever. Det var så givende, det kan selv ikke den højeste timeløn hamle op med!”

På sin 90-årsdag blev Poul æresmedlem af Besættelsesmuseets Venner, Aarhus Officersforening og Danmarkssamfundet. ”Det er fællesskaberne i det frivillige arbejde, samtalerne og venskaberne, der holder mig i gang. Jeg har mit hus, min have og mine dyr, som jeg passer. Men man skal ikke sidde hjemme, man skal gøre noget, være aktiv og skabe sig et spændende liv. Det har jeg rig mulighed for på Besættelsesmuseet og i Den Gamle By.”

Ane Søndergaard, 11 år, skoleelev og aktørbarn i det levende museum

”Hvad det bedste er ved at være aktørbarn? Åh, det er svært, der er jo rigtig mange ting: Gå i søndagsskole, lege og selvfølgelig at være i dragt,” svarer Ane.

Ane har nu været børneaktør i et år. Hun fik interessen, da hun

I disse år hvor Besættelsesmuseet ved Domkirkepladsen er midlertidigt lukket, er Poul formidler i ”Besat-afsnittet” i udstillingen Aarhus Fortæller.

”Jeg håber på at kunne blive ved med at møde gæsterne mange år endnu.”

I museets frivilligweekend deltog Ane som aktørbarn begge dage. Fordi hun ikke kunne lade være.

i sin sommerferie 2017 deltog i Tidsrejsen. Det er et forløb i Den Gamle By, hvor børn fem hverdage i træk kommer til museet og oplever, hvordan det er at være barn i 1864. Det var vildt, hårdt og sjovt. Så sjovt, at Ane ansøgte om at blive aktørbarn. Det lykkedes. Og Ane kom på museets dramakursus med andre nye aktørbørn. Kurset var retages af uddannede dramalærere blandt Den Gamle Bys aktører. Her lærer børnene de færdigheder og om de historiske fakta, de har brug for, når de skal spille sammen med voksne aktører, hin-

anden og museets gæster ved særlige begivenheder, temadage og højtider. Man lærer at være i rolle og begå sig både i museets 1864-, 1927- og 1974-tidsafsnit.

"Man arbejder hårdt, vasker tøj, henter brænde, gør rent, fejer gårdspladsen, pumper vand, og nogle gange leger vi. Det var meget anderledes at være barn i gamle dage. Især i 1864. Børn skulle hjælpe til og arbejde. Det var hårdt, og de havde ikke ret meget fritid. De har nok ikke syntes, at det var sjovt, for sådan var deres liv – hver dag. Men jeg synes det er sjovt. I dag er det hårdeste, man bliver bedt om af sine forældre, at tømme opvaskemaskinen eller gå ud med skraldet. Når jeg er aktørbarn, oplever jeg, hvordan livet var, og jeg synes, det er så sjovt at prøve det og mærke det selv."

Og selv om noget af det sjoveste er at have anderledes tøj på, er det også det hårdeste. Ane fortæller: "Pigerne i 1864 havde enormt tungt tøj på. Det strammer og er svært at bevæge sig i. Men det er en del af oplevelsen, og det er derfor jeg er her. "

John Kristensen, 65 år, vært i Møntmestergården og velkomstvært

"Jeg har altid interesseret mig for Den Gamle By og er kommet her meget. Så drømmen om at blive en del af dette fantastiske sted har jeg haft længe. Da jeg så for et par år siden besøgte museet, skete der noget afgørende, som tændte gnisten: I Møntmestergården blev jeg mødt af en meget vidende og levende fortæller, der tryllebandt mig og de andre gæster. Imponerende at én enkelt medarbejder kunne give så meget fra sig, tænkte jeg og var solgt. Det var sådan en funktion, jeg ville have som pensionist."

"Jeg kan rigtig godt lide at formidle og give gæsterne en oplevelse, som de husker. Som frivillig har man frie rammer inden for den stillede opgave. Et rigtig godt udgangspunkt, for vi har alle vores egen måde at formidle på."

I sit arbejdsliv har John været beskæftiget inden for offentlig trafik. Det blev til 25 år ved Odderbanen, 10 år ved DSB Busser og siden ved Midttrafik som leder af billetkontrollen. "Jeg har altid læst meget, jeg holder af at rejse, og så har jeg både have og bier, som skal passes. Men jeg har glæden ved at gøre mere, give noget og være beskæftiget med noget, jeg kan lide. Frivillighed tiltaler mig, og jeg kan godt lide den måde, Den Gamle By fornyer sig på ved at bemane huse. Det giver en helt anden oplevelse for gæsterne end plancher og skærme – og det er det, jeg gerne vil være en del af."

For nylig sagde John ja tak til også at blive velkomstvært for museets gæster. En funktion, der kræver at man kan besvare spørgsmål om hvad som helst på museet. "Jeg kan godt lide mulighederne for at få nye udfordringer på museet. For jeg vil gerne udvikle mig løbende, som jeg har gjort det i mit lønnede arbejdsliv. Jeg føler mig heldig, for Den Gamle By er et meget særligt sted, også i forhold til kollegerne. Fra dag ét har jeg følt mig som et fuldgældigt medlem af medarbejderstaben. Så jeg må nok sige, at mine forventninger til Den Gamle By som en frivilligarbejdsplads til fulde er indfriet."

John Jacobsen, 67 år, medlem af Den Gamle Bys Telefonlaug

"Det at være med til at skabe noget som frivillig, der er større end én selv, motiverer mig. Det gjaldt også dengang jeg havde lønnet arbejde: At mit arbejde og jeg selv kan indgå i en større sammenhæng. Det er noget af det vigtigste for mig."

John er uddannet elektronikmekaniker og kom i 1974 til Jydsk Telefon, hvor han arbejdede med omstillingsanlæg. Jydsk Telefon var på forkant med det elektroniske, og det var lige noget for John. Hans speciale blev kompliceret fejlfinding, og det gav ham mulighed for at være supporter for de teknikere, der var ude hos kunderne. "Jeg satte en ære i det gode samarbejde med teknikerne og i at give kunderne så god en behandling som muligt. Den stolthed jeg havde ved at være ansat ved Jydsk Telefon i alle årene, føler jeg også nu i Den Gamle By. I Telefonlauget har vi et rigtig godt samarbejde. Vi er et team af eksperter, der støtter hinanden, og vi har opstillet kriterier for vores arbejde. Det duer ikke, at vi er 30 personer, der har de samme kompetencer. Der skal være fornuft i det, vi laver. Så vi skal være en flok, der dækker så mange kompetencer som muligt. Der er ofte folk, vi må sige nej til, fordi de kan noget, som vi andre også allerede kan."

Det var en tilfældighed, der førte John ind i Den Gamle Bys Telefonlaug. Museet havde altid interesseret ham, så da tidligere kolleger

fra Jydsk Telefon spurgte, om han ikke ville donere noget af sin telefonsamling til Den Gamle By, blev han nysgerrig. I 2013 slog han til og blev medlem af Telefonlauget. "Vi har det utrolig godt både i laug og i Den Gamle By i det hele taget. Samvær med andre mennesker, mange goder, ja, vi bliver behandlet ufatteligt godt. Specielt den årlige studietur for frivillige er jeg glad for. Det er godt arrangeret og vi ser noget, vi ellers ikke ser."

John installerer telefonledninger i museets 1974-bykvarter. "Om 100 år, når vi alle er borte, er museet her forhåbentlig endnu med alt det, vi har været med til at vedligeholde, bevare og installere," siger John.

John og kollegerne besidder ekspertviden og kompetencer, som er forudsætningen for, at de telefonanlæg, der er i Den Gamle Bys 1927- og 1974-bykvarterer, fungerer. ”Jeg håber, at vi kan oplære nogle unge folk til at varetage nogle af vores funktioner. At vi kan få beskrevet nogle arbejdsgange, så de ikke forsvinder med os i Telefonlauget.”

Ane Andersen, 72 år, og Julie Korsholm, 70 år, mentorere i museets projekt for unge med handicap

Ane og Julie har siden 2015 været frivillige mentorere for unge med udviklingshandicap i museets 1800-tals levendegørelse. Unge, der har svært ved at have kontakt med fremmede, får helt nye muligheder i museets konkrete og sanselige univers, når de 14 dage ad gangen optræder i dragt og rolle som frugtsælgere med Ane og Julie som støtte.

”Vi optræder i rollen som de unges bedstemødre. Historien er, at vi er en lille familie som kommer fra landet med vores grønt, blomster og frugt, som vi falbyder til byens gæster. Vores frugtvogn skrumler over brostenene, varerne ser tillokkende ud, og vi er alle i 1800-talsdragt. De unge kommer pludselig i centrum og bliver eksponerede på en helt anden måde, end de er vant til. Men rollen beskytter dem. Får de spørgsmål, de ikke kan besvare, er de lovligt undskyldt – de kommer jo ikke her fra byen. Hver gang vi kører projektet, ser vi, at de unge træder ud af deres vante mønstre. De tør mere, taler mere og tager initiativer, som hverken de eller deres nærmeste havde troet mulige. Det er meget bevægende og meningsfyldt,” siger de begge.

Ane har været frivillig på museet siden 2013, hvor hun indgik som ekstra støtte i museets undervisningsforløb for specialskoler og klasser. Hun foreslog på et tidspunkt, at man på museet lavede et længerevarende forløb som en slags praktik for unge med udviklingshandicap. ”Men der skal én person mere med, for jeg kan ikke køre det alene,” sagde Ane – og den ekstra person blev Anes veninde Julie, der havde den samme interesse for målgruppen. Begge har et langt arbejdsliv som henholdsvis ergoterapeut og sygeplejerske bag sig og dermed erfaringen og ekspertisen til at arbejde kvalificeret med de unge.

”Vi vil gerne gøre noget, som vi brænder for, og som kan passes ind i vores ellers travle pensionistliv. Vi vil gerne tage ansvar, initiativer, og vi tør søge nye veje. Der er meget højt til loftet i Den Gam-

"Det er fantastisk som frivillig at være med til at eksperimentere på et museum. I frugtbedsprojektet kan Den Gamle By rumme unge handicappedes anderledeshed, og de unge bliver gennem projektet bedre rustet til at gå ud i verden. Projektet har udvidet vores opfattelse af virkeligheden. Hvor er den da utrolig rig og facetteret her på museet," fortæller projektets mentorer, Ane og Julie.

le By. Vores ideer og tanker bliver aldrig skudt ned hverken af vores kontaktperson eller andre. Alt bliver taget alvorligt som muligheder. Så vi er i høj grad med til at definere og udvikle vores egne opgaver," fortæller de to kvinder.

Da Ane og Julie startede som frivillige i frugtbedsprojektet, oplevede de, at der blev set skævt til dem af de lønnede aktører. "Men det gik hurtigt over, og vi føler os fantastisk godt tilpas og som en integreret del af medarbejderstaben. De andre opfattede også hurtigt, at vi har et helt andet, afgrænset og defineret mål. Vi konkurrerer ikke med nogen. Vi har hverken noget at miste eller noget vi skal bevise. Vi kommer bare, når vi har aftalt det med vores kontaktperson. Og så håber vi, at vi hver gang er med til at gøre en forskel."

Portraits of Den Gamle By's volunteers

We meet Cathrine, 23 years old, who is a student and work behind the facade with research and registration. Ane, 11 years old, who spends some of her leisure time creating living communication in her role as a child actor. And John, 67 years old, who is one of a team of experts who make sure that museums telephones in the historical neighborhoods work. Only to mention three examples.